

вони є звичайними членами суспільства, які допустили порушення закону й понесли за це покарання, і суспільство не повинне вдруге карати таких жінок неповагою й недовірою до них. Отже, ми можемо говорити, що на державному рівні закріплені основи успішної ресоціалізації засуджених жінок, проте за сучасних умов функціонування нашої держави засуджені жінки потребують подальшої допомоги та удосконалення засобів допомоги жінці в складному процесі поновлення її як повноправного члена суспільства.

Література

1. Гречанюк С.К. Взаємодія установ виконання покарань зі спеціальними державними інституціями по влаштуванню звільнених осіб (організаційно-правові аспекти) / С.К. Гречанюк // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 48. - К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012. - 728 с. - С. 248-253.

2. Палійчук О.В. Механізми соціальної адаптації осіб, звільнених від покарання на підставі акта про амністію та помилування / О.В. Палійчук // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ : Збірник наукових праць. - 2007. - № 1 (37). - 380 с. - С. 232-239.

3. Шулежко Т.А. Особливості карально-виховного впливу на неодноразово судимих до позбавлення волі жінок, які відбувають покарання у виправно-трудових установах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 "Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право" / Т.А. Шулежко. - К. 1996. - 24 с.

4. Жіноча молодіжна злочинність: соціальні проблеми / Н.О. Победа, В.І. Подшивалкіна, А.М. Яценко [та ін.] // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. - 1998. - № 2. - С. 19-29.

5. Потемкина А.Т. Характеристика осужденных женщин, отбывающих наказание в ИТК. Специальная

перепись 1989 г. / А.Т.Потемкина. - М.: НИИ МВД РФ, 1993. - 80 с.

6. Резніченко Г.С. Окремі аспекти соціально-демографічної характеристики жінок, засуджених до позбавлення волі / Г.С. Резніченко // Вісник національного університету внутрішніх справ. - 2006. - № 32. - С. 48-55.

7. Панасюк М.Б. Проблеми реабілітації ув'язнених: західний досвід / М.Б. Панасюк. // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ. - 2001. - № 6. - С. 144-157.

8. Рудник В.И. Отрицательные последствия применения уголовного наказания в виде лишения свободы и основные меры их нейтрализации: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Рудник Виктор Иванович. - К., 1990. - 241 с.

9. Савченко А.В. Порівняльний аналіз кримінального законодавства України та федерального кримінального законодавства Сполучених Штатів Америки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 "Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право" / А.В. Савченко. - К., 2006. - 36 с.

10. Неживець О.М. Забезпечення соціальної та трудової реабілітації осіб, звільнених з місць позбавлення волі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 "Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право" / О.М. Неживець. - К.: НАВСУ, 2005. - 20 с.

11. Марьяновский Г. Несостоявшиеся шаги судебной реформы / Г. Марьяновский // В поисках альтернатив тюремному наказанию: межд. симпозиум, 15-16 января 1997 г. - С. 49-53.

Резніченко Г.С.

кандидат юридичних наук

Доцент кафедри кримінального права та

кримінології ОДУВС

Надійшла до редакції: 28. 12. 2012

УДК 343.9:343.53

СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Рогозін С. М.

Виникнення й розвиток інформаційних технологій привели до появи докорінно нових видів суспільно-небезпечних діянь - економічної злочинності з використанням інформаційних технологій. Злочини у сфері економіки з використанням інформаційних технологій становлять небезпеку для будь-якої організації, яка використовує у своїй діяльності інформаційні засоби й відповідне програмне забезпечення.

Складність протидії економічній злочинності полягає в тому, що механізм учинення злочинів, пов'язаних з інформаційними технологіями, нерідко прихований від потерпілих, якими є законні користувачі комп'ютерних систем і власники комп'ютерної інформації. Крім того, і факти витоку інформації можуть бути приховані за допомогою тих самих електронних засобів ще до того, як факт незаконного втручання в роботу системи буде встановлено. У розкритті факту вчинення злочину часто бувають незацікавленими посадові особи, до обов'язків яких входить забезпечення комп'ютерної безпеки. Визнання факту несанкціонованого доступу до підвідомчої

ім системи ставить під сумнів їх професійну здатність, належну кваліфікацію, а неспроможність задіяних заходів комп'ютерної безпеки може викликати серйозні внутрішні ускладнення, наприклад, представники банківської системи, як правило, ретельно приховують виявлені ними злочини, що вчинені з неправомірним втручанням у банківську комп'ютерну мережу, тому що це може згубно вплинути на престиж конкретного банку й призвести до втрати клієнтів. Також не повідомляють про злочини з остраху на те, що страхові компанії, які покривають збитки в разі настання страхових випадків, можуть збільшити розміри внесків або навіть відмовитися від надання страхового полісу, якщо злочини для певної організації є регулярними явищами [1, 130].

Тому одним з пріоритетних напрямів діяльності держави є інформаційне забезпечення правоохоронних органів у сфері протидії економічній злочинності. При цьому в науковому дослідженні важливим є з'ясування сутності інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів у сфері протидії економічній злочинності для

© С.М. Рогозін, 2013

надання пропозицій щодо удосконалення інформаційного та аналітичного забезпечення в цій сфері.

Визначення інформаційних технологій у сфері протидії економічній злочинності є одним з актуальних напрямів наукового дослідження з метою вирішення питання про те, яке інформаційне забезпечення діяльності правоохоронних органів існує у сфері протидії економічній злочинності. Частково цей аспект розглядали такі вчені, як О.М. Бандурка, В.Д. Гавлоський, І.В. Європіна, О.Г. Кальман, В.В. Коваленко, А.І. Марущак, Г.А. Матусовський, А.В. Мовчан, Д.Й. Никифорчук, В.Д. Сущенко, В.Г. Хахановський, В.С. Цимбалюк. Оскільки вітчизняні вчені є науковцями різних галузей права, то й розглядали вони вказану проблему по-різному, тому єдності в їхніх поглядах не існує. Саме це й зумовлює мету нашої статті - визначити сутність інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів у сфері протидії економічній злочинності.

Виникнення проблеми інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів у сфері протидії економічній злочинності пов'язане з розробленням автоматизованих засобів, методів і тактики отримання інформації, а також упровадженням практики використання електронних інформаційно-пошукових систем, що зумовило переосмислення значущості правової інформації, вирішення проблем її систематизації й ефективності електронного пошуку. Адже, як зазначається в науковій літературі, стрімкий розвиток інформаційних технологій і мереж, розширення виробництва технічних засобів і застосування комунікативної техніки, а головне - наявність людського фактору щодо корисної мети чи у вигляді задоволення власних амбіцій породили новий вид суспільно небезпечних діянь, в яких комп'ютерна інформація все більше стає об'єктом зазіхань. Атаки в глобальній мережі Інтернет, шахрайство з пластикowymi платіжними картками, крадіжки коштів з банківських рахунків, корпоративне шпигунство - ось тільки деякі зі злочинів, що поширюються. Такі протиправні діяння становлять суспільну небезпеку, реально загрожуючи інформаційній безпеці [2, 145].

Крім того, аналіз стану формування й використання інформаційних ресурсів в ОВС України свідчить, що відомча інформаційна політика залишається некоректною (характеризується ознаками безсистемності й непослідовності), що негативно позначається на процесах інноваційного вдосконалення відомчого управління. Визначене спричинено відсутністю єдиної системи поглядів на реалізацію інформаційної політики й забезпечення відомчої інформаційної безпеки, сформованих у концепцію відомчої інформаційної політики та інформаційної безпеки [3, 125].

Одним з напрямів підвищення результативності діяльності правоохоронних органів є вдосконалення інформаційного забезпечення оперативно-розшукової діяльності у сфері протидії економічній злочинності. Для цього слід збільшити рівень фінансування бюджетних коштів з метою широкого впровадження можливостей інтегрованих автоматизованих інформаційних систем, на основі науково-практичних рекомендацій щодо тактики їх використання. При цьому важливим кроком для успішного використання інформаційних технологій у сфері протидії економічній злочинності є організація проведення додаткових занять з працівниками правоохоронних органів з метою ефективного засвоєння здобутих ними знань, вмій і навичок користувача інформаційними

технологіями в боротьбі зі злочинністю. Також необхідним є постійний контроль за ефективністю використання працівниками правоохоронних органів інформаційних технологій у сфері протидії економічній злочинності та, у разі потреби, здійснення поточних коректив в їхній роботі чи прийняття відповідних управлінських рішень. Зважаючи на основні тенденції інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів, слід зауважити, що в сучасних умовах опрацювання інформації за допомогою комп'ютерів (ноутбуків, нетбуків, планшетів), які постійно удосконалюються з появою нових технологій, важливим аспектом є якість роботи штатних працівників правоохоронного органу, відповідальних за впровадження нових інформаційних технологій для недопущення загострення криміногенної ситуації, розвитку організованої злочинності у сфері економіки через неефективне інформаційне забезпечення. Адже практика протидії економічній злочинності свідчить про важливу роль системи інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів. Система інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності правоохоронних органів дозволяє швидко й об'єктивно розслідувати злочини у сфері економіки, надавати систематизовану, комплексну статистичну, аналітичну й довідкову інформацію.

Важливим аспектом є з'ясування змісту терміна "забезпечення" та визначення поняття "інформаційне забезпечення". Так, у новому тлумачному словнику української мови поняття "забезпечення" розглядається у двох значеннях: надання чи створення матеріальних засобів; гарантування чогось [4, 684]. У Великому тлумачному словнику термін "забезпечення" пояснюється через дієслово "забезпечувати", яке вживається в декількох значеннях: "створювати надійні умови для здійснення чого-небудь"; "гарантувати щось"; "захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки" [5, 280-281]. На думку О.М. Розума, термін "забезпечення" необхідно розглядати як сукупність засобів, способів та інструментів, що застосовуються для вирішення конкретних завдань, а також умов, що сприяють процесу їх вирішення [6, 248].

У свою чергу, Г.М. Воскресенський під інформаційним забезпеченням розуміє діяльність, яка організується в рамках управління, спрямовану на проектування, функціонування й вдосконалення інформаційних систем, які забезпечують ефективне виконання завдань управління [7, 21]. На думку В.Г. Хахановського, під інформаційно-аналітичним забезпеченням слід розуміти кількісне (консолідація масивів інформації у вигляді баз і банків даних, упорядкування, систематизація), а також якісно-змістовне перетворення оперативної інформації (виробництво нових знань, прийняття управлінських рішень) на базі інформаційної аналітики [8, 191].

Отже, інформаційне забезпечення містить три взаємопов'язані компоненти: 1) інформаційні системи різних конфігурацій і призначення, у межах яких здійснюється збір, накопичення, системна обробка, збереження й видача споживачу необхідної інформації; 2) аналітична робота, що полягає в здійсненні комплексу організаційних заходів і методичних прийомів щодо обробки й синтезу наявної оперативної та іншої інформації; 3) управлінська діяльність, яка забезпечує прийняття необхідних рішень щодо стратегії й тактики протидії злочинності [9, 7-8].

Слід зазначити, що основні проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності правоохоронних органів полягають у: 1) відсутності налагодженої системи правового та організаційно-технічного забезпечення за-

конних інтересів громадян, держави та суспільства в галузі інформаційної безпеки; 2) обмежених можливостях бюджетного фінансування робіт зі створення правової, організаційної й технічної бази інформаційної безпеки; 3) недостатньому усвідомленні можливих політичних, економічних, моральних і юридичних наслідків комп'ютерних злочинів; 4) слабкості координації дій у боротьбі з комп'ютерними злочинами правоохоронних органів, органів суду, прокуратури та невідповідністю їх кадрового складу до ефективної профілактики, виявлення й розслідування таких діянь; 5) значному відставанні вітчизняної індустрії розроблення, впровадження засобів і технологій інформатизації та інформаційної безпеки від розвинутих країн світу [10, 254].

Отже, актуальність інформаційного забезпечення діяльності правоохоронного органу у сфері протидії економічній злочинності сьогодні не викликає сумніву. Тому вітчизняні науковці активно працюють у цьому напрямі, проте, практичні працівники часто не можуть дотримуватись їхніх наукових рекомендацій за відсутності можливості використання новітніх інформаційних технологій, а також у результаті не проведеного будь-якого контролю за практикою використання сучасних комп'ютерних технологій у сфері протидії економічній злочинності. Наразі необхідно здійснювати постійний контроль за працівниками правоохоронних органів з метою перевірки вмінь і навичок користування автоматизованими електронними базами даних, які потенційно становлять цінність у сфері протидії економічній злочинності.

Отже, як стверджують В.Д. Сущенко, Д.Й. Никифорчук, В.Ю. Журавльов, на сучасному етапі одним з основних напрямів розвитку систем інформаційного й аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності є централізація та інтеграція всіх інформаційних масивів, що містять оперативну значущу інформацію [11, 11]. Єдиний інтегрований загальнодержавний інформаційний банк об'єднаних баз даних повинен поєднувати комп'ютерні бази даних щодо фізичних і юридичних осіб, різних подій і об'єктів обліку, давати можливість програмно встановлювати й відслідковувати взаємозв'язки між потрібними об'єктами й забезпечувати оперативну передачу зібраних даних ініціаторові запиту [12, 167].

Зважаючи на викладене, а також ураховуючи стрімкі процеси розвитку інформаційних технологій, особливо важливо, щоб держава розвивалася в таких напрямках.

Прискорення розробки електронної інформаційної системи, яка була б спрямована на зміцнення безпеки інформаційних і телекомунікаційних систем і сприяла протидії економічній злочинності.

Розробка узгодженої стратегії й державної політики в галузі використання інформаційних технологій у сфері економіки, а також заходів і механізмів, пов'язаних з їх реалізацією, включаючи застосування форм, методів і засобів виявлення, оцінки й прогнозування загроз економічній сфері, а також системи протидії злочинам у сфері економіки.

Розвиток вітчизняного законодавства та інформаційних технологій у галузі заборони розробки, поширення й застосування інформаційної зброї у сфері економіки.

Удосконалення й уніфікація нормативної правової бази щодо інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів у сфері протидії економічній злочинності, включаючи механізми захисту прав і свобод громадян у режимі реального часу від суспільно-небез-

печних посягань, форми й способи реалізації правових норм, що стосуються взаємодії держави із засобами масової інформації, громадськими організаціями.

Розширення порядку взаємодії з міжнародними органами й організаціями при вирішенні науково-технічних і правових питань інформаційного забезпечення безпеки міжнародних телекомунікаційних систем.

Забезпечення необхідного рівня використання новітніх інформаційних засобів і електронного програмного керування в найважливіших сферах інформатизації та зв'язку, що визначають безпеку економічної діяльності.

Розвиток науково-практичних досліджень у відомчих навчальних закладах і наукових установах щодо інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів у сфері протидії економічній злочинності з урахуванням глобалізаційних процесів і існуючих загроз застосування електронної зброї.

Розробка критеріїв і методів оцінки ефективності систем і засобів інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів у сфері протидії економічній злочинності, уніфікація сертифікації цих систем і засобів.

Розвиток системи вітчизняної освіти щодо підготовки персоналу в галузі інформаційної безпеки й інформаційних технологій і міжнародного співробітництва в цих питаннях.

Забезпечення систематичного інформаційно-правового виховання населення з метою попередження злочинів у сфері економіки з використанням інформаційних технологій.

Визначення порядку інформаційно-правової взаємодії правоохоронних органів держави з іншими країнами стосовно протидії економічній злочинності.

Отже, інформаційне забезпечення діяльності правоохоронних органів у сфері протидії економічній злочинності - необхідна умова функціонування інформаційного суспільства. З огляду на це, на державному рівні слід забезпечити захищеність інформаційних ресурсів та інформаційних систем для ефективного функціонування підприємств, установ, організацій у сфері економіки.

Саме поширення й використання інформаційних технологій і засобів у сфері протидії економічній злочинності здатне забезпечити безпечне функціонування сфери економіки в інтересах кожної людини. При цьому слід розвивати міжнародне співробітництво в галузі інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів у сфері протидії економічній злочинності на основі поєднання національних інтересів в інформаційній сфері, відповідності науково-практичним методам і засобам протидії цій злочинності.

Література

1. Гора І.В. Вчинення злочинів у сфері інформаційних технологій та їх криміналістичний аналіз / І.В. Гора, В.А. Колесник // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. - 2012. - № 2. - С. 129-136.
2. Брижко В.М. Адаптація інформаційного законодавства України до норм Європейського права / В.М. Брижко // Наук. вісн. нац. ун-ту ДПС України (економіка, право). - 2010. - № 4. - С. 142-148.
3. Бойченко О.В. Відомчі інформаційні ресурси ОВС у системі забезпечення національної безпеки / О.В. Бойченко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. - 2009. - № 2. - С. 122-133.
4. Новий тлумачний словник української мови: [у 3 т.] / В. Яременко, О. Сліпущко. - К.: АКОНІТ, 2003. - Т. 1. - 926 с

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. - К., Ірпінь: ВТФ "Перун", 2001. - 1440 с.

6. Розум О.М. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності податкової міліції / О.М. Розум // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). - 2010. - № 4. - С. 245-251.

7. Воскресенский Г.М. Теория и практика информационного обеспечения управления в органах внутренних дел / Г.М. Воскресенский. - М.: [б. и.], 1985.-234 с.

8. Хахановський В.Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення ОРД: основні поняття та нормативно-правова база: шляхи вдосконалення оперативно-розшукової діяльності / В.Г. Хахановський. - Львів: Львів, ін-т внутр. справ при НАВС України. - 2002. - 216 с

9. Галючек А. Інформаційне та аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю ОВС: метод. рек. / А. Галючек, В. Журавльов. - Запоріжжя: Запорізь. юрид. ін-т ДДУВС, 2008. - 59 с

10. Скалозуб Л.П. Організація діяльності підрозділів ДСБЕЗ МВС України щодо захисту прав інтелектуальної власності та протидії комп'ютерній злочинності: проблемні питання та шляхи їх розв'язання / Л.П. Скалозуб, В.І. Василичук, С.А. Лебідь // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. - 2009. - № 2. - С. 246-259.

11. Сущенко В.Д. Використання інформаційних масивів Міністерства юстиції України в оперативно-розшуковій діяльності органів внутрішніх справ / В.Д. Сущенко, Д.Й. Никифорчук, В.Ю. Журавльов // Наук. вісн. КНУВС України. - 2008. - № 1. - С. 11-19.

12. Сенік В.В. Проблеми побудови інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС та можливості її використання для підвищення ефективності боротьби зі злочинністю / В.В. Сенік // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ. - 2007. - Спец. вип. № 1. - С. 165-170.

Рогозін С.М.

начальник ГУБОЗ МВС України,

кандидат юридичних наук

Надійшла до редакції: 07. 12. 2012

УДК 343.85: [343.915: 343.226] (477)

ОПТИМІЗАЦІЯ ШЛЯХІВ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИМ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ, СИЛАМИ ГРОМАДСЬКОСТІ

Царенко О. О.

Насильницька злочинність серед неповнолітніх - це одна з найбільш суспільних проблем сьогодення, як і взагалі вся злочинність неповнолітніх. Вона носить деструктивний характер, тому запобігання таким злочинам є невід'ємним завданням діяльності сучасної громадськості. Найприкрішим є те, що криміногенний потенціал підлітків серед населення свідчить про дедалі більшу їх готовність вирішувати свої справи за допомогою насильства й агресії.

Незважаючи на те, що в державі існує досить розгалужена мережа державних закладів охорони дитинства, попередження й профілактики злочинності серед неповнолітніх, все ж таки їх робота не є достатньою. Це пов'язано з браком коштів, плінністю кадрів, які спеціалізуються саме на роботі з підлітками; це й формалізм у роботі, і відсутність індивідуального підходу до кожного неповнолітнього тощо.

Відтак, варто залучати й використовувати увесь потенціал громадських організацій. Широке залучення громадян у сфері запобіжної діяльності, у тому числі профілактичної, передбачає розвиток правосвідомості й розуміння спільності суспільних і особистих інтересів. Для цього потрібна тривала й добре організована робота щодо поширення відповідних знань, створення громадських структур, налагодження взаємодії й координації з державними суб'єктами запобігання насильницьким злочинам.

У літературних джерелах зазначається, що до здійснення профілактичних заходів мусять залучатися представники громадськості, актив позаштатних співробітників. На жаль, останнім часом їх кількість поступово скорочується. Без відновлення на нових засадах тісного зв'язку з широкими верствами населення профілактична робота з підлітками не дасть бажаних результатів. Серед представників громадськості насамперед слід назвати

батьків, членів громадських формувань, позаштатних співробітників органів внутрішніх справ, студентів коледжів і вузів (особливо педагогічних і юридичних), осіб, які можуть бути наставниками правопорушників [1, 108]. Участь громадськості є особливо важливою на етапі профілактики, випередження та обмеження й навіть усунення причин вчинення злочину, оскільки вона спрямована на:

оздоровлення умов життя й виховання неповнолітніх у випадках, коли обставини загрожують їх нормальному розвитку;

знешкодження джерел антисоціального впливу на них;

корекцію особи неповнолітнього, яка має некримінальні відхилення в поведінці, з тим, щоб не дати можливості їм перейти до вчинення злочинів [2].

Ще в 30-ті роки В.І. Куфаєв та інші видатні педагоги писали, що неповнолітні порушники потребують передусім виховання, захисту, допомоги [3, 26, 29], тобто психологічного супроводу.

На регіональному рівні здійснюються спроби з удосконалення роботи з профілактики підліткової злочинності. Так у місті Івано-Франківську, містах Жмеринка (Вінницької обл.) та Вінниця, а також у Дарницькому районі м. Києва була апробована трирівнева модель профілактики злочинності серед дітей і молоді, яка здійснювалася в рамках проекту "Стратегія міліції щодо профілактики підліткової злочинності в Україні". Відповідна Стратегія була ініційована з метою зменшення рівня злочинності серед неповнолітніх в Україні шляхом підтримки розвитку стратегій профілактики відповідними навчальними закладами та управліннями ОВС.

Проект складався з чотирьох компонентів:

Підвищення потенціалу органів внутрішніх справ.

Регіональна модель роботи в громаді.